

Denetim Çalışmalarında Teknoloji- Veri Analizi

Denetim Çalışmalarında Teknoloji- Veri Analizi

Aylin Özgeneci, CISA

Günümüzde teknolojinin hızla ilerlemesi, büyük ve orta ölçekli birçok firmada iş süreçlerinin bilgi teknolojileri desteği ile gerçekleşmesine neden olmuştur. Bu durumun doğal sonucu olarak üretilen verilerin hacmi artmış ve kurumları elektronik ortamlara bağımlı kılmıştır.

Yüksek hacimli bilgi ile çalışma ihtiyacı eski usuller ile denetim ve kontrol çalışmalarını gerçekleştirilemez hale getirmiş, rekabetçi ortam, bilginin bütünü ile çalışma ihtiyacı, hukuksal risklerin artması, hızlı ve etkin denetimlerin ihtiyacı bizleri yine bilgi teknolojilerinin nimetlerinden faydalanmaya yöneltmiştir.

Denetim çalışmalarında kullanılan bu araçlara genel olarak CAAT(Computer Assist Audit Techniques)- bilgisayar destekli denetim teknikleri olarak isimlendirilmektedir. Farklı amaçlara hizmet eden, farklı seviyede teknik bilgi gerektiren yüzlerce araç olmakla birlikte genel olarak bu araçları üç sınıfta toplayabiliriz;

- Veri analizi yazılımları,
- Güvenlik kontrolü yazılımları,
- Yazılım ve kodlama testi yazılımları.

CAAT araçlarından en yaygın olarak kullanılanları, veri analizine yönelik geliştirilmiş araçlardır. Bu araçlar genel olarak iç denetim ve finansal denetim çalışmalarında;

- Bilgi kaçaklarının yakalanması,
- Hesaplamaların kontrollerinin yapılması ve bulunan değerlerin mevcutlar ile karşılaştırılması,
- Kontrol noktalarının ve standartların belirlenmesi,
- İstenilen sahalarda için istenilen formatta bilginin sağlanması,
- Geçmişe yönelik analiz yapılabilmesi,
- Kayıtların tutturulması,
- Potansiyel risklerin ortaya çıkarılması,
- Büyük dosya analizlerinin hızlı yapılabilmesi amacı ile amaç ile kullanılmaktadır.

CAAT araçları, elektronik ortamda bilgi alınmasının problemleri olmadığı durumlarda, manuel yapılan testlerden daha az maliyetli olacağı durumlarda kullanılmalıdır.

Veri analizi çalışmalarında gerçekleşen; planlama, verinin CAAT aracına alınması ve analiz aşamaları içerisinde en önemli olan aşama planlamadır.

Planlama aşamasında sırasıyla ;

- Test edilecek süreçler belirlenmeli,
- Manuel yapılan testler tespit edilmeli,
- Analiz edilecek sahalara tespit edilmeli,
- Tespit edilen tüm sahaların özellikleri ve hangi tarih aralığında çalışılacağı, formatı , hangi isimle hangi dosyalarda , ne için kullanılacağı tespit edilmeli ve dokümanla edilmelidir.

Yapılan tüm ön hazırlıktan sonra analiz edilecek veri CAAT aracına yüklendiğinde öncelikli olarak temel doğrulama işlemleri yapılmalı ve ardından çalışılmaya başlanmalıdır.

CAAT araçlarında genel olarak doğrulama işlemi yapmak için bir komut bulunur.Bu komut kritik olan sahaların formatlarının anlamlı ve tutarlı olup olmadığını kontrol eder.Bu doğrulama komutu çalıştırdıktan sonra, kayıt sayısı verinin alındığı kaynakla karşılaştırılmalı ve kontrol toplamları yapılmalıdır.

Artık planlama aşamasında tespit edilen analizler yapılabilir, analiz sonuçları güvenilir varsayılabilir.

Veri analizine yönelik genel olarak kullanılan araçlar ACL,IDEA , SAS, Access, SQL olarak listelenebilir. Bu araçlardan en yaygın olarak kullanılanları ACL ve IDEA dır. Bu iki yazılımın yaygın olmasını temel sebebi, platform bağımsız olmaları, kullanımlarının son derece basit olması ve içerisinde;

- Veri sorgulama
- Veriyi sınıflandırma
- Ardışıklık kontrolü
- Örnek seçimi,
- Hesaplamalar,
- Çift kayıt kontrolü
- Yaşlandırma,

Gibi temel birçok veri analizi ve istatistiksel analiz fonksiyonlarını barındırmalarıdır.

Ancak hayatımızı bu kadar kolaylaştıran CAAT araçlarının denetimin kendisi olmadığı, sadece gözlem ve detaylı incelemeyi tamamlayan bir parça olduğu unutulmamalıdır.